

Tranås/Ydre Släktforskarförening

Medlemsblad hösten 2023

Höstens och vinterns program

Sidan 2, 3 och 16

Postgången förr i tiden

Sidan 4

På jakt efter fältskären

Sidan 14

Min nya Amerikanska familj

Sidan 9

En husar och hans minnes- vård

Sidan 12

Ingeborg Fleming som skrev dagbok på Gransbo i Säby

Sidan 10

Ordförandens tankar

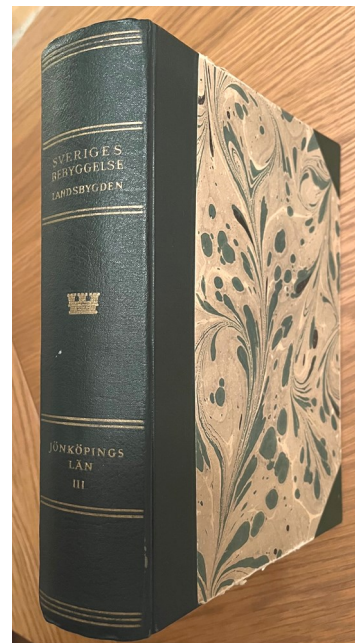
Som inbiten släktforskare har man hela tiden med sig forskarinstinkten i bakhuvudet. I går kväll under en konsert berättade en av artisterna att hennes mamma bott några år i Tranås och nämnde några uppgifter om arbetsplats mm. Genast startade tankarna hos mig; Vem var hennes mamma? I vilka folkräkningar kan man hitta uppgifter om henne? Finns det någon som minns henne? Det är säkert många av er som känner igen sig. Släktforskare är man ofta 24 timmar om dygnet, sju dagar i veckan. Men sedan tänkte jag för mig själv – glöm det där nu och njut av sången och musiken!

I morse fick jag en påminnelse om hur viktigt det är att vara källkritisk i alla lägen, inte minst när det gäller detaljer som man själv minns "med stor säkerhet", men där några uppgifter aldrig noterats. I "Sveriges bebyggelse" letade jag fram uppgifter om en gård, som jag tänkte använda i medlemsbladet. Samtidigt tittade jag lite på bilden av ett annat hus som "jag vet" byggdes 1957, eftersom jag hört det berättas lite då och då. Jag blev samtidigt lite nyfiken på när just den här utgåvan av "Sveriges bebyggelse" trycktes. Efter en stunds letande fann jag det i slutet av boken: "Bohusläns Grafiska AB, Uddevalla 1956"! Men hur hängde det här ihop? Huset som skulle vara byggt 1957 fanns på en bild i boken som var tryckt ett år innan! Efter en stunds övervägande insåg jag att bokens uppgifter förmodligen stämmer och mitt eget minne fick ta ett steg tillbaka. Framöver kommer en given uppgift för mig att vara efterforskningar i olika handlingar kring huset, framförallt kommunala dokument om bygglov och liknande.

Händelsen visar verkligen hur viktigt det är att granska alla uppgifter ordentligt, även de som känns självskrivna för oss. Ett påpekande som känns extra viktigt idag när det finns sådana mängder av information tillgängliga på Internet, information som ofta är felaktig. Tyvärr är det även många släktforskare som lockas av enkelheten och snabbheten i detta, vilket då innebär att man riskerar att stå med en helt felaktig släktutredning, till ingen nytta. Så därför är det enkla rådet till alla: - Låt huvudinriktningen i er släktforskning vara ordentlig grundläggande forskning i originalkällorna!

Njut nu av lugnet som infinner sig i höstmörkret och så ses och hörs vi på föreningens aktiviteter!

Lasse Karlsson
ordförande

Digitala möten under hösten

Släktforskarföreningens digitala möten genomförs i programmet ZOOM. Om du är osäker på hur det fungerar kan du höra av dig till någon i styrelsen för råd och hjälp. Hittills har vi planerat två föredrag under hösten enligt nedan. Föredragen, som håller på i ca 1 timme, är kostnadsfria för medlemmar, 50 kronor för övriga. Vi kommer troligen att genomföra ytterligare digitala möten. Information om dessa kommer i våra mail-utskick och på hemsidan. **För att delta på ett digitalt möte anmäler du dig till lassektranas@gmail.com senast två dagar innan mötet.**

Domstolsforskning

Onsdagen den 11 oktober klockan 18.30

Claes Westling från Landsarkivet i Vadstena inviger oss i hur man kan dra nytta av det källmaterial som våra domstolsarkiv innehåller.

Digitalisering och tillgängliggörande av KB:s tidnings- och tidskriftssamlingar

Måndagen den 6 november klockan 18.30

Jonas Ahlberg från Kungliga Biblioteket berättar om deras tidningssamlingar, hemsidan "Svenska Dagstidningar", och ger tips om hur man söker där.

Program hösten - vintern 2023-24

Utflykt till Rås Gård

Måndagen den 25 september klockan 18.30

Vi besöker Rås gård strax söder om Tranås. Rås som har anor från medeltiden ligger mitt i Illerns naturreservat. Gården ägs idag av Tranås kommun som där bland annat bedriver grön rehabilitering och ekologisk naturskola. Byggnaderna är troligtvis uppförda under sent 1800-tal och har under 1990-talet genomgått omfattande renoveringar.

Susanne Axfors guidar oss runt på gården och berättar om de olika husen. Kaffe serveras därefter och vi får även lite inblick i gårdens historia under århundradena. Kostnad 50 kr. Anmälan till Lasse Karlsson tel. 072-321 61 59 eller lassektranas@gmail.com senast 23/9.

Samling vid Parkhallens parkering kl. 18.00 för samåkning, alt. kl. 18.30 vid Rås Gård om du åker direkt.

Berättarkväll

Måndagen den 23 oktober kl. 18.30

Vi träffas denna höstkväll och lyssnar på några av våra medlemmar som har intressanta historier att berätta. Kaffeservering.

Plats: föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås

Arkivens Dag

Lördagen den 11 november klockan 10-14

Årets tema för Arkivens Dag är "Färg och form" som bland annat inrymmer design och mode. Vi har från Hultet fått låna hattar som fanns i Nelly Gustafssons modeaffär i Tranås och kommer att visa upp dem i föreningslokalen. Det finns även möjlighet att ta del av allt som föreningen har i sitt arkiv. Kaffeservering.

Plats: föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås

Adventskaffe

Fredagen den 24 november kl. 18.30

Ann-Sofie Johansson (som pratade om dialekter på årsmötet) och Mia Larsson underhåller oss med musik av Hasse o Tage och Beppe Wolgers. Det blir också kaffe med hembakat, lotteri och trevlig samvaro. Pris: 50 kr.

Anmälan senast 22/11 till Lasse Karlsson tel. 072-321 61 59.

Plats: föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås

Släktforskningens Dag

Lördagen den 20 januari 2024, klockan 10-14

Vi har öppet hus för medlemmar och alla övriga intresserade. Ta gärna med någon bekant som är intresserad av att pröva på släktforskning.

Klockan 11.00 Johan Birath berättar om "Livet runt sjön Sommen förr i tiden". Kaffeservering.

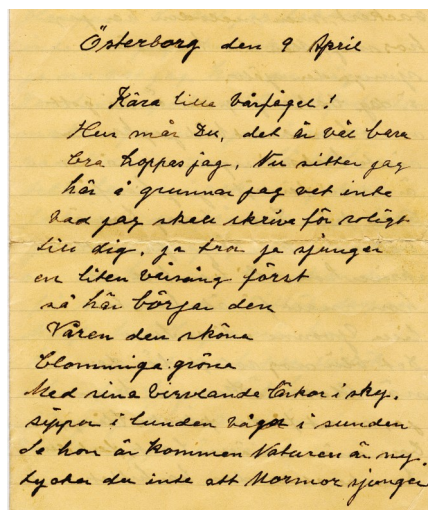
Plats: föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås

Det kom ett brev med posten

Kanske ni kommer ihåg den tiden när det kom ett brev med handskrivnen adress på kuvertet. När det smällde till i brevinkastet i hallen och posten hamnade på golvet. Eller man gick till brevlådan ute vid gatan och kollade vad post som kommit. Brevet man höll i sin hand hade ett frimärke uppe i hörnet och där fanns en stämpel som talade om platsen där det stämpelplats och även datum när detta skett. Då började man fundera, vem kunde ha skrivit detta brev? Det kunde också vara så att avsändaren skrivit namn och adress på baksidan. Så roligt det var att sprätta upp kuvertet och läsa vad som skrivits.

Kanske finns det fortfarande de som skriver brev men jag vågar påstå att det är sällsynt. Julkort skriver vi fortfarande och kanske ett påskkort eller ett gratulationskort. Tänk då på att det fanns en tid när skicka brev var det enda sättet att komma i kontakt med sina nära och kära och även myndigheter. Självt har jag älskat att skriva brev och få brev och jag var inte gammal när jag började med den ädla konsten. Min mormor och jag brevväxlade i många år och det var en fröjd att läsa hennes brev. Här följer några rader från ett brev 1948:

Kära lilla vårfågeln!

Hur mår du, det är väl bara bra hoppas jag. Nu sitter jag här och grunnar, jag vet inte vad jag ska skriva för roligt till dig. Jag tror jag sjunger en liten vårsång först, så här börjar den:

"Våren den sköna lummiga gröna
Med sina virvlande lärkor i sky
Sippor i lunden vågor i sunden
Se hon är kommen naturen är ny!"

Vid den här tiden var det långt ifrån alla som ägde en telefon och mormor skulle få gå flera kilometer för att låna en sådan och ringa till oss. Då var det enklare att skriva ett brev. Postgången, hur var den förr i världen? Vi gör en återblick!

I mitten av 1600-talet beslutade man att det skulle finnas en postbonde på varannan eller var tredje mil som skulle vidarebefordra posten. Post som delades ut vid den tiden var mellan de bäst besuttna i socknen, eftersom det endast var de som kunde läsa och skriva. Bonden skulle då ha två drängar som löpte med posten. De skulle klara en mil på två timmar annars kunde de få en vecka i fängelse på vatten och bröd. Drängarna var utrustade med ett spjut och ett posthorn. När de närmade sig nästa postgård skulle de blåsa i hornet så att de som skulle föra posten vidare kunde göra sig beredda att snabbt komma iväg. Det var också viktigt att bonden kunde läsa och skriva så att fördelningen blev rätt.

I början av 1830-talet började denna uppgift tas över av gästgivarskjutsarna och kyrkan hade sin egen postgång med domkapitlet. Detta blev den första reguljära förbindelsen mellan Norra Vi och omvärlden den så kallade prostväskan. Den skickades till domkapitlet och återkom sedan efter en vecka. Efter att den gjorts i ordning skickades den sedan runt i kontraktets övriga församlingar. 1847 öppnades ett postkontor i Kisa vilket gjorde postgången betydligt enklare. Vägarna hade nu förbättrats i Sverige vilket gjorde framkomligheten lättare och flera av befolkningen började nu kunna läsa och skriva. Postgången blev också förenklad genom att frimärken började användas 1855. På 1860-talet fick Ydre sin första poststation och den var belägen i Sund socken. Norra Vi socken hade nu också ett eget avtal med postmästaren i Kisa om kommunens egna postgång. Senare byggdes en reguljär postgång ut med en länk från Tranås till Norra Vi där postkörningen från Kisa mötte upp. 1876 beslutades att lantbrevbärning skulle användas och ersätta de olönsamma poststationerna som vuxit fram lite varstans. Från början var lantbrevbärarna gående men så småningom började man använda hästskjuts. Vid sekelskiftet

blev det vanligare att cykla runt med posten. Därefter blev det motorcykel och sen bil. Posttransporterna behövde beskyddas på olika sätt och därför var brevbärarna beväpnade med pistol. Det sista som användes till försvaret var batonger tillverkade för postverket.

Från 1875 och framåt inrättades en mängd små poststationer i Sverige, så även i Ydre. En mobil poststation inrättades ombord på ångfartyget Carl Johan "Ångbåtsexpeditionen No 53" som trafikerade sjön Sommen. Detta genom ett avtal med postverket.

År 1952 fanns inte mindre än elva poststationer i Ydre. De avvecklades sedan en och en eftersom lönsamheten blev allt sämre. De två sista var Asby och Rydsnäs men även de slopades 1972. Endast postexpeditionen i Österbymo blev kvar.

Ydres poststationer

Sund var Ydres första postkontor och det startade 1863 och fick namnet Ydre Poststation. Det sköttes först av affärsinnehavaren men året efter tillträdde Maria Josefine Alderstam och hon blev den första kvinnliga poststationsföreståndaren. Hon gick under det besynnerliga namnet "Fröken Tant" och hon efterträddes år 1883 av Hilda Fredrika Bergström. Efter henne kom Amanda Magnusson, Sunds handelsbod. Efter hennes bortgång 1937 omorganiserades verksamheten och hon efterträddes då av sina yngre systrar Lilly och Annie 1938. Systrarna lät bygga fastigheten Björkhem på tomten bredvid handelsboden och de tog då med sig poststationen dit där den sen drevs fram till 1957 då den lades ner.

I Torpa socken inrymdes poststationen i handelsboden i Ramfall och Emil Hanell blev postföreståndare 1875. Även här gick tjänsten vidare i släkten. Emil efterträddes av sin bror Ivan som upprätthöll tjänsten ända till 1927 då han lämnade över till sin dotter Inga Gustavsson. Hon kom sedan att ha föreståndarskapet i 41 år till poststationen upphörde 1968. Denna poststation sköttes alltså under 93 år av tre personer inom samma familj. Poststationen i Ramfall låg kvar i samma lokal till 1931. Därefter flyttades den till Höglycke 4:7, kallad Björkhaga fram till 1968.

Poststationen i Norra Vi 1955. Från vänster Edvin Svensson, Sixten Carlsson, föreståndare John Wiborn, Erik Svensson och Sjunning Johansson. Bild från "Norra Vi Berättelser om en bygd och dess människor"

Rydsnäs poststation öppnades i samband med att Österbymo – Eksjö järnväg startade 1915 och var då i samma lokal som järnvägsstationen. Erhard Berg som var stationsföreståndare fick även ta hand om posten. Han efterträddes sen av Gustav Karlsson 1943. Hans dotter Kerstin Rymalm var den sista poststationsförestånderskan och poststationen lades ner 1972.

1875 fick **Norra Vi** sin första poststation och den ny tillträdde skolläraren och organisten Adolf Fredrik Rydman blev poststationsföreståndare. Han hade den befattningen i 35 år och hans årliga arvode var i början 150 kr men lönen steg med tiden till 320 kr. 1911 tillträdde folkskolläraren och kantorn John Gunnar Wiborn tjänsten och innehade den till 1955, alltså i 44 år. Han efterträddes av Marta Ståhlberg som sen hade tjänsten till 1971 då poststationen lades ner. Postlokalen var inrymd i Wiborns lärarbostad, där idag är församlingshem. Lokalen var liten och det var trångt när tre lantbrevbärare, transportören och poststationsföreståndaren skulle samsas om det lilla utrymmet. 1951 flyttades posten till fastigheten Björkåsen.

I **Asby** var poststationen förlagd till Karl Jacobssons affär från 1908 där postsysslan sköttes av handlaren fram till 1932 då hans dotter Anna övertog sysslan. Hon efterträddes av Birgitta (Britta) Lindgren gift Edelönn. 1942 flyttade posten till Asby sparbank och 1947 till den nybyggda Postgården som också blev familjen Edelönns bostad.

Även i **Basarpö** fanns en poststation, den var inrymd i handlaren August Johanssons hem i Ramsmåla. 1948 flyttades posten till Torpa tvätts nya lokaler som låg centralt i Hestra. 1964 lades den ner.

Svinhult hade poststation mellan åren 1875 -1879. Lönsamheten var så dålig att den lades ner. En ny poststation öppnades igen 1914 i kyrkbyn och föreståndare blev då S J A Liedbergius. Hans dotter Anna tog över 1917. Hon hade sen tjänsten fram till 1934 då hon efterträddes av Frideborg Nilsson. Poststationen lades ner 1965.

Forsnäs har också haft poststation mellan åren 1916 – 1954. Den fanns i järnvägsstationen och var kvar även sedan järnvägen lades ner. Den sista föreståndaren var Anna-Lisa Karlsson. Det var den minsta posten i Ydre och var nog aldrig lönsam.

Österbymo poststation tillkom 1899 i skolhuset mitt emot där "Humle från Kalvsved" idag har sin verksamhet. När järnvägen Österbymo - Eksjö invigdes 1915 flyttades posten till stationshuset och järnväg och post bemannades av samma person. Så länge persontrafiken fanns skickades posten per tåg. Därefter gick posten till och från Tranås med Forsbergs bussar. 1963 blev poststationen upphöjd till postexpedition och flyttade då in i Ydre Sparbanks fastighet vid torget. Torsten Gustavsson utsågs till Postexpeditionsföreståndare med Britta Dahlstedt som postbiträde med ansvar för brevbärningen.

Senare flyttade posten till nybyggda lokaler på Hagagatan. På 1990-talet blev postmästaren i Tranås chef över postkontoret i Österbymo.

Lantbrevbärare i början av 1900-talet och framåt

Att vara lantbrevbärare i början av 1900-talet betydde mycket gående långa sträckor och det blev långa arbetsdagar. I Norra Vi fanns tre lantbrevbärlinjer som utgick från poststationen i kyrkbyn. Norra Vi – Hult där Sixten Karlsson tjänstgjorde. Norra Vi – Hökhult med Edvin Svensson som postbärare och Norra Vi – Sonstorp där Oskar Johansson tjänstgjorde. Vid den tiden var det inte utbärning varje dag men man gick till fots och vägarna var många gånger backiga och besvärliga. 1940 tog sonen Sjunning Johansson över som lantbrevbärare efter sin far som innehaft tjänsten sen 1909. Sjunning åkte cykel till en början och sen lätt motorcykel och därefter vanlig motorcykel från 1946 till 1961 då han köpte bil. I slutet togs beslut om att utge åkdonslega för bil.

Hågkomster från postkontoret

Marta Ståhlberg kom som ung flicka, 21 år, till Norra Vi från Fjällbacka i Bohuslän. Hon berättar att hon efter en lång resa steg av bussen utanför Norra Vi kyrkskola den 16 juni 1941 och efter en stund blev visad sitt ödsliga rum i skolhuset. Lärarna som annars bodde där hade sommarlov och var borta under. På kvällen när hon satt ensam på sitt rum, med utsikt över kyrkogården, tänkte hon "Vad har jag gett mig in på! Här kan jag inte stanna länge!" Marta hade satt in en annons där hon sökte plats på ett postkontor och då bland annat fått svar från Norra Vi. Hon valde den platsen eftersom det var ett utförligt och ordentligt svar där ett nöjesliv var väl beskrivet. Där stod bland annat att " På sommaren kommer hit ibland en

Postkassapersonalen i Österbymo 1983. Från vänster Mona Koivisto, Marianne Ström, Torsten Gustafsson (postmästare), Elisabeth Svensson och Britta Edelönn. Bild från "Ydre boken 1952-1996".

tältbiograf"! Kanske det lät lite spännande.

Marta blev först postbiträde men så småningom fick hon tjänsten som poststationsföreståndare. Det som var svårast till en början var dialekterna. Lantbrevbärarna kom från olika håll i Norra Vi och alla hade varianter på Ydredialekten. När det kom en pojke för att hämta posten till "Storö" sa Marta att det finns inget som heter så här. Då förtydligade pojken platsen till Stora Rödje. Hon skämdes länge för att hon inte förstod vad han menade. Likaså när någon skulle berätta storleken på något och jämförde med "e stor fåra" (ett stort får) då blev det svårt! Med tiden lärde sig Marta att trivas. Hon bildade familj och blev kvar nästan hela livet.

I Asby arbetade Britta Edelönn under många år som poststationsföreståndare. Hon var bara 18 år då hon började på posten och då måste handlar-
aren Ragnar Jacobsson skrivas för tjänsten. Hon fick ett stort ansvar med litet betalt. Lönen var till en början en krona om dagen och elvakaffe. 1945 steg lönen till 2 622 kr/året plus 15 kr i felräkningspeng. "Jag har alltid tyckt om att arbeta. Det har varit underbara år. Sista dagen här i Asby var en sorgens dag" berättar Britta.

Brittas man var lantbrevbärare och tillsammans hade de tre pojkar. Vid den tiden var poststationen placerat i ett rum i deras villa på Postgatan i Asby. Tack vare det kunde Britta sköta om sina pojkar samtidigt som hon jobbade. Hon hade satt upp en grind i dörröppningen så de inte kunde komma in och "hjälpa mig sortera posten". På sommaren satt de i en lekhage utanför och hon pratade med dom genom fönstret. Posten var öppen alla dagar i veckan och även en timma under förmiddagen på söndagen. Att vara pliktrogen och ha god service var viktigt för den som jobbade på posten. Klockan fyra på eftermiddagen stängdes posten men om någon ville köpa ett frimärke senare så gick det också bra. Man fick aldrig lämna sitt jobb under dagen och jag gjorde det heller aldrig utom en gång. Jag ville så gärna se kungen då han var i Asby kyrka på sin Eriksgata 1953. Jag nämnde för en kund och hon sa "Tror du att någon vill gå till posten nu? De är ju uppe hos kungen!" Då satte jag en lapp på dörren och gick. "Jag är och tittar på kungen. Kommer strax!" stod det på lappen. I oktober 1972 drogs posten i Asby in och Britta fick börja jobba i Österbymo. Det blev aldrig det-
samma berättar hon.

Ja, det är stor skillnad på posthanteringen under 1900-talet och vid dags datum. Både service, ansvarskänsla, möte mellan människor skiljer sig. Det lilla postkontoret blev för många en mötesplats där man kunde få de senaste nyheterna om vad som skett i socknen eller i världen. Den som kände sig ensam kunde gå dit bara för att få prata en stund och skingra sin ensamhet. På den tiden lärde vi av varandra eller vad sägs om posten i Torpa som under hela sin verksamhet, 93 år, sköttes av tre personer ur samma familj. Ja inte bara där, på flera ställen togs poststationsföreståndarens tjänst över av sonen eller dottern eller ett syskon. Idag har vi andra sätt att kommunicera och att få nyheter. Men håll med om att det var något särskilt när det kom ett handskrivet brev i brevlådan och man kände igen handstilen och man läste det om och om igen. Jag tar fram mina sparade och njuter av dem än i dag!

Gerd Brisfjord Karlsson

Källor: "Ydreboken 1952 – 1996", "Norra Vi: Berättelser om en bygd och dess människor", "Historien om en by. År och ögonblick i Sunds Kyrkby i Ydre".

Intryck från Släktforskdagarna

En härlig tågtur genom vackra Hälsingland och snart framme i Östersund och släktforskmötet. Min släktanknytning till staden utgörs av min mormors kusin, som 1896 arbetade som lappfogde. Efter en promenad på den långa Rådhusgatan kom jag till ett myllrande Folkets hus. Av dialekterna att döma kom många från nordliga trakter; Östersund tillhör ändå Mittnorden.

Först i foajén stod Arkiv Digital stort uppställt. Har ni upptäckt deras stora personregister till generalmönsterrullorna? Över 400 000 namn med källhänvisning och för modernare tider värnpliktskort, stamkort i mängder. Peter Sjölund på plats med föredrag och boksignering hade fullt upp. I Riksarkivets och Stockholms stadsarkivs monter blev jag som tågnörd lycklig över att köpa en bok om RA järnvägssamlingar för halva priset. När det gäller all Stockholmsforskning, så är Stockholms stadsarkivs

*Bild från folkvimlet på årets Släktforskdagarna i Östersund.
Foto: Släktforskarförbundet*

hemsida lättanvänd och rena guldgruvan. En halsbrytande trappa ledde upp till scenpodiet och där satt några föreningar från Dalarna och två yngre män visade en hemsida från släktingar.se. Från Småland fanns Jönköpings genealogiska förening med sin ordfö-

rande. Mängder av föreläsningar gavs också i de olika rummen. Läs mera om dagarna i Östersund på rötter.se

Ett snabbt snapshot från
Anders Thornström, Norrtälje

Amerikadagarna 2023

I slutet av juli genomfördes Amerikadagarna i Ydre och Kinda. Amerikaveckan som arrangemanget tidigare hette, har anordnats sedan 2009 för att uppmärksamma den stora emigrationen till Amerika som ägde rum i våra trakter för mer än hundra år sedan. Tidigare har det varit aktiviteter under en vecka men programmet var i år komprimerat till fyra dagar, torsdag o fredag i Kisa och lördag o söndag i Ydre. Arrangörer vid sidan av Tranås/Ydre Släktforskarförening var Andrew Peterson-sällskapet, Peter Cassel-sällskapet, Ydre kommun och Kinda kommun.

Programmet i Kisa bestod av bland annat invigning av landshövdingen Carl Fredrik Graf, intervjuer med besökare från Kindas vänort Fairfield i Iowa, dansuppvisning och musikunderhållning av folkmusikgruppen Jaerv med flera. Man kunde också lyssna på professor Dag Blanck som pratade om "Transatlantiska drömmar – Sverige och USA under 150 år".

Muséerunda i Österbymo

På lördagen arrangerade Släktforskarföreningen en Muséerunda i Österbymo, för att genom berättelser och upplevelser ge besökarna en bild av

*Smeden Mikael Karlsson vid ässjan i Österfors smedja.
Foto: Lasse Karlsson*

Sverige vid tiden för den stora emigrationen till Amerika. Rundan startade på Biblioteket där Gerd Brisfjord Karlsson, i samband med sommarutställningen av August Christian Hultgrens unika bilder, berättade om "mannen med fotografi-apparaten".

Turen gick därefter vidare till Österfors smedja i utkanten av Österbymo och smeden Mikael Karlsson som

visade och berättade om arbetet vid ässjan och städet. Smedjan som uppfördes 1876 av Anders Johan Jonsson vid forsen i Bulsjöån är numera ett unikt kulturminne.

Besökarna kunde sedan få en inblick i en skomakares arbete förr, på Ydre gårdens Skomakarmuséum och därefter ta en lunchpaus och njuta av Anders Nilssons dragspelsmusik på restaurangens uteservering.

Muséerundan avslutades på Veteranmotormuséet där Håkan Lindgren berättade om muséets tillkomst och visade oss runt bland gamla traktorer, bilar, motorcyklar, maskiner, olika prylar och gångna tiders kulturmiljöer. Man kan där se en gammal bensinmack, poststation, köksmiljö, vävstuga, snickeriverkstad och mycket annat. Rundan hade under dagen lockat många nöjda besökare, en del som följde med hela vägen och några som valde sina favoriter.

Under lördagskvällen visade Jan Hermelin på Ydre Kulturcentrum sina fyra musikaliska bildspelsfilmer som skildrar Andrew Petersons liv och är upplagda efter Wilhelm Mobergs utvandrarromaner.

På söndagen var det dags för Andrew Peterson-dagen i Asby med ett stort antal aktiviteter bland annat föredrag, musikunderhållning, botanisk slinga och öppet på Emigrant- och skolmuséet. Amerikadagarna avslutades med musikgudstjänst i Asby kyrka med amerikansk anknytning.

Amerikansk grupp på besök

Ett av målen med Amerikadagarna har varit att locka emigranternas ättlingar som nu lever i USA, vilket tidigare inte lyckats så bra. Dock nådde vi lite av det målet i år. Organisationen Swenson Swedish Immigration Research Center som verkar vid Augustana College i Rock Island, Illinois, arrangerade i år en tolvdagars rundresa i Sverige.

Gerd Brisfjord Karlsson berättar om fotografen August Christian Hultgren och hans fantastiska bilder under Amerikadagarna. Foto: Lasse Karlsson

DE FLESTA VÄLJER ARKIVDIGITAL

ArkivDigital är populärast bland släktforskarare i Sverige. En komplett tjänst som har källmaterialet och registren du behöver, exempelvis kyrkböcker och bouppteckningar

för hela Sverige. Plus möjligheten att bygga egna släktträd. Prova en månad för 395 kronor. Ett år kostar 1895 kronor. Läs mer på www.arkivdigital.se.

ArkivDigital
Din nyckel till historisk kunskap

Sveriges ledande leverantör av historiskt källmaterial via internet till historiker, släkt- och hembygdsforskare och andra som vill studera källorna i original.

Gruppen med amerikanska svensk-ättlingar på Ydregårdens dansbana där Elisabeth Rääf berättade om Ydregårdens historia.

Foto: Lasse Karlsson

Man vände sig till svensk-ättlingar över hela USA med rötterna någonstans i Sverige. Söndagen 23 juli anlände 41 förväntansfulla amerikaner till Stockholm. Framför sig hade de utöver Stockholm bland annat upplevelser i Vadstena, Jönköping, Växjö med glasriket och Wilhelm Mobergstrakter, Kalmar & Öland, Uppsala, Västmanland och två dagar i Kinda och Ydre under Amerikadagarna. Swenson Center hörde av sig till oss och vi gjorde ett specialanpassat program för gruppen under två dagar, lördagen i Kisa och söndagen i Ydre.

Söndag förmiddag tog vi i Släktforskarföreningen emot gruppen på Biblioteket i Österbymo och berättade om fotografen Hultgren och hans bilder. Därefter åkte vi till Österfors smedja och avslutade med lunch på Ydregården där Elisabeth Rääf gav en inblick i dess tillkomst och historia. Eftermiddagen tillbringade gruppen i Asby under Andrew Peterson-dagen.

Deltagarna i den amerikanska gruppen var mycket belåtna och en av dom, Bob Lundgren, hade också utnyttjat Släktforskarföreningens erbjudande om att leta upp förfädernas boplatser, vilket ni kan läsa om i separat artikel.

Barbara har nästan bara svenska förfäder

Barbara Tornholm var en annan av deltagarna i den amerikanska gruppen.

pen. De flesta av hennes förfäder kommer från Sverige och från olika platser, bland annat Småland, Östergötland och Värmland. Barbara har också gjort DNA-tester i alla bolag och upptäckt att 80% av hennes träffar finns i Sverige. Hon känner därför varmt för vårt land och har gjort besök här två gånger tidigare. Då besökte Barbara Sveriges stora museer samt de städer och orter som förfäder-

Barbara Tornholm från North Carolina med en del av sina rötter i Svinhult. Foto: Jill Seaholm

na bott i närheten av. Hon hade inte brytt sig om att leta upp gårdar och torp eftersom det verkade för krångligt och omfattande.

Barbara var mycket nöjd med årets resa och berättar när jag pratar med henne, en månad efter hemkomsten till USA, att den i alla avseenden överträffade hennes förväntningar. Hon tyckte resan varit mycket välplanerad och att deltagarna fått besöka

många intressanta platser och lyssna till givande berättelser. Hon hade läst mycket om de svenska glasbruken så en av höjdpunkterna var besöket i glasriket där deltagarna dessutom i en glashytta blev bjudna på ostkaka, vilket hon längtat efter att få smaka på. Men den största höjdpunkten var när hon kom till Österbymo och fick höra berättelser från Svinhult, där en av hennes anor kom ifrån.

Barbara Tornholms farfars mor Carolina Johansdotter föddes 1836 på torpet Bäckstugan i Svinhult socken som dotter till sockenskräddaren Johannes Petter Pettersson Bäckman och hans hustru Stina Svensdotter. Carolina emigrerade 1868 till Amerika dit också en broder och en syster senare följde efter. Hon gifte sig där med Sven Johan Tornholm (i Sverige Törnholm) från Virserum. Olika omständigheter gjorde att Carolina inte ville fortsätta giftermålet utan valde att ansöka om skilsmässa. Hon var en stark kvinna som kunde gå igenom den jobbiga processen, driva familjens farm vidare och trots problemen ge sina barn en trygg uppväxt. De här egenskaperna har gjort att Barbara, som hon säger, ser Carolina som sin "favoritsläkting" och att Svinhult därför har en speciell plats i hennes hjärta.

Barbara tycker att en av fördelarna med årets resa i Sverige var att deltagarna fick besöka många mindre lokala museer och föreningar, vilka ofta berättar mer om vanligt folk och deras levnadsvillkor. Något som hon tycker har saknats när hon under tidigare resor varit på våra stora museer. Barbara tycker att hon har mer gemensamt med gemene man än de som varit mer besuttna, även om hon nämner att en av hennes släktgrenar verkar gå tillbaka till adelsätten Natt och Dag. Besöken i Sverige har bara gett mersmak, så det blir säkert en fjärde resa hit för Barbara Tornholm.

Lasse Karlsson

Ljuskällor

Dammsugar-påsar

Batterier

Reservdelar hushållsm.

Alséns

www.alsens.com

PIZZERIA

Shalom

SALLAD & KEBAB

ÖPPETTIDER

Må-To 11-21
Fre 11-21
Lö-Sö 12-21

Lunchpriser må-fr 11-15

Falkgatan 7, Tranås

Tel 0140-108 33

Välkomna!

Min nya amerikanska familj

Robert Lundgren och Patricia Pryatel, upptäckte jag att de heter, men när jag lärde känna dem var det kort och gott Bob och Pat Lundgren. Allt började med att jag tidigt anmälde mitt intresse för att hjälpa till på Amerikadagarna. Till slut, med bara några veckor kvar fick jag reda på att en man vid namn Bob Lundgren ville ha hjälp att hitta lite platser där hans farfars fars förfäder hade bott i Norra Solberga, Flisby och Lommaryds socknar. Orsaken till den sena informationen, fick jag reda på när jag träffade Bob o Pat. Ingen av dem är egentligen släktforskare, men Bob hade uttryckt sin nyfikenhet över sina svenska förfäder till "rätt person", som såg till att de kom med på resan till sina svenska rötter.

Nå väl. Två veckors intensivt forskande, parallellt med heltidsjobbet. Upptäcker att en bror till Bobs farfars far, Sven Petter Lundgren, också flyttar till Amerika. Men en syster till dessa herrar stannar kvar i Sverige. Samtidigt som jag letar platser där Sven Petter och hans föräldrar bott, letar jag ättlingar till systemen – tänk om jag kunde få tag i någon! Jag hittar ett par som bor i närområdet, men den ena svarar inte, varken på telefon eller brev och den andre letade jag rätt på, men som grannarna säger "Han är en social eremit", så han tyckte att "det kunde kvitta". Tro-ligen lite beroende på att han är en mycket pigg man på 95 år, men hörseln var inte så pigg längre, så han hade stora svårigheter att förstå/höra vid ett vanligt samtal. Jag fick i alla fall ta ett kort på honom och han hälsade så gott till Bob.

Problemet är ju att hitta yngre släktingar - kommer att tänka på Gerds o Lasses information om bouppteckningar. Nu lossnar det – med hjälp av usb-minnet "Sveriges Dödbok 1830-2020" och skatteverkets eminenta

hemsida kommer jag vidare. Nu hittar jag flera personer i lite lägre åldrar, varav jag upptäcker att jag vet vem ett par är... De bor utanför Vetlanda, men tyvärr var de upptagna med annat amerikaförmat, så de kunde inte möta upp. (mail och telefonnummer är förmedlat)

Drygt 40 amerikanare åkte runt på knappt två veckors busstur från Kromoberg i söder till Uppland i norr. Jag hade räknat med att "kidnappa" mina amerikanare på lördagskvällen i Kisa, men Bob ringde mig på måndagen och berättade att de kom till Jönköping kl 17 på tisdagen. Sagt och gjort – jag hade åkt runt lite vid ett tidigare tillfälle, men nu tog jag nästan hela resan baklänges, på min väg till Jönköping.

Så olika människor är. På ett ställe berättade ägaren att det fanns grundstenar kvar på andra sidan nuvarande hus, i hästhagen, men dit kunde vi inte gå, men vi var välkomna att gå runt på stallgården (tur att familjen bodde där innan Sven Petter föddes). Den plats där Sven Petter föddes på, ägdes av en man, som var otroligt pratsam, vilket resulterade i att mitt första besök tog 1,5 timmar, samt att han tog med sig sin dotter, som kunde engelska, och gjorde sig ärende till torpet när vi var där, senare på kvällen. Vi fick mer eller mindre åka därifrån, när han ville fortsätta berätta om sitt arbete på de båda närliggande torpen – han har gjort ett otroligt arbete med två intilliggande torp! Under kvällen hann vi med att besöka åtta platser och dessutom tre kyrkogårdar. Tyvärr var kyrkorna stängda på kvällen (men jag fick några foton

Bob vid grunden efter backstugan Skogen under Kliaryd i Lommaryds socken. Sista platsen hans förfader bodde på innan han emigrerade.

från insidorna i Flisby och Norra Solberga kyrkor, på min ditresa, som jag förmedlade till Bob).

De mest känslosamma platserna var torpet Svenstorp under Luthersjö (drevs under Johannesberg), där Bob's farfars far föddes 1850, Flisby kyrkogård, där många släktingar var begravda, samt när vi letade efter och, efter lite letande, fann grundstenarna efter backstugan Skogen under Kliaryd, platsen som hans farfars far utvandrade från. Det var mer än en gång, som jag kunde skönja en känslsam tår i ögonvrån på Bob, under kvällens resa. Även jag själv kände mig tagen av kvällens rundtur.

När vi möttes i Österbymo på söndagen fick jag världens goaste kram av dem båda. Dagens aktiviteter var mycket uppskattade, både i Österbymo och i Asby. När jag i Skolmuseet i Asby, lyckades hitta ett skolfoto från 7:an på mig själv, log Pat och Bob. När Bob upptäckte att Ann-Sofie Fredriksson, som säljer honung från Ydre Biodlare, är en syssling till mig, bara måste han ju köpa en burk honung (undrar hur det gick i tul-len?).

Under dagen fick jag en liten uppfattning om, att mina nya vänner Bob och Pat, tillsammans med mig hade haft en minnesvärd rundtur i Smålandsskogarna - flera av resenärerna visste vem jag var, när jag sade mitt namn. Kul när folk uppskattar det man gör. Avslutningen på hela arrangemanget, med gudstjänsten i Asby kyrka, var mycket fin. Det mesta framfördes på engelska, både av prästen och en skönsjungande kvinnlig solist.

Avsked är aldrig rolig, inte heller i detta fall. Jag tittade länge efter bus-sen och undrar om jag kommer att få träffa mina vänner någon gång igen. Kanske! – Fick en inbjudan – måste bara jobba ihop till resan! Bob och Pat var mycket tacksamma för det otroliga arbete som föreningen gör. Vi sänder ett stort tack till Bob och Pat för den penninggåva som föreningen fick av dem.

Monica Wennerholm

(Vid pennan, ratten och tangentbordet. Uppvuxen i Ydre, numera boende i Vetlanda.)

Bild på framsidan: Bob vid en gravsten på Flisby kyrkogård där en släkting till honom är begravd.

Ingeborg som styrde på Gransbo

Ingeborg Fleming av Lais, född 1657, tillbringade en stor del av sitt liv på Gransbo säteri i Säby socken och skrev minnesanteckningar under åren 1679-1724. Hennes lilla anteckningsbok i brunt skinnband med ettpräglat mönster av blad och blomrankor har vandrat från släktled till släktled och hamnade till slut hos nyligen bortgångne släktforskaren Sten Holtermann. Sten är ättling till Ingeborg och har ägnat mycket tid till att renskriva, kommentera och publicera dagboken på Internet.

Porträtt av Ingeborg, troligen utfört av målaren David Klöcker Ehrenstrahl i hans ateljé i Stockholm i början av 1680-talet. Bild från Wikimedia

Ingeborg Flemming föddes i Stockholm och var dotter till riksrådet och presidenten, friherre Erik Fleming af Lais och hans andra hustru Christina Cruus av Edeby. Hon gifte sig sommaren 1682 med friherre Carl Adolf Wrangel af Lindeberg som bland annat ägde Gransbo säteri och Tranåskvarns gård i Säby. Släkten Wrangel ägde vid den här tiden nästan halva Säby socken, gårdar som man fått för sina förtjänster i krig av Karl IX, Gustaf II Adolf och drottning Kristina, men Wrangels köpte också ett stort antal gårdar i socknen. Carl Adolf som föddes 1655 på Gransbo blev faderslös knappt ett år gammal och student i Uppsala vid tio års ålder. Han valde liksom många av sina släktingar den militära banan och blev kornett vid livregementet till häst, men tog avsked redan 1688.

Innan Carl Adolf gifte sig, vistades han ofta utomlands och en lång tid hos drottning Kristina i Rom. Han var reslysten och en romantiker vilket

skulle kunna förklara vistelsen hos den av kultur, konst och musik så intresserade Kristina. I Gransbo trädgård kunde man för inte så länge sedan fortfarande se spåren av en stor damm. Sägner berättar att den anlagts av Carl Adolf Wrangel som i densamma också lät bygga ett fartyg, där han måhända kunde drömma sig bort på resor ut i vida världen.

Om Carl Adolf var en drömmare och romantiker så verkar hans friherrinna Ingeborg däremot ha varit kraftfull och resolut och hon styrde och ställde på Gransbo, med dess talrika tjänare och hantverkare, med fast hand. Vid Karl XI stora reduktion i slutet av 1600-talet, då kronan återtog en mängd gårdar som lämnats som gåva till adeln, blev det fråga om indragning av Tranåskvarn. Ingeborg Fleming författade då en välformulerad skrivelse till reduktionskommittén som undertecknades med *"Jag förbliver Eders Grevl. Excellencers och denna Höga Kungl. Commissionens ödmjukaste och hörsamme tjänarinna Ingeborg."* Hennes skrivelse resulterade i att familjen fick behålla hemmanet.

Ingeborg och fram för allt Carl Adolf bodde under åren på olika platser, men från cirka 1700 tycks de ha vistats huvudsakligen på Gransbo.

Makarna på Gransbo hade under åren en del otalt med socknens präster. Bland annat anklagade man kyrkoherden Wiréus för att ta för stort timon och för att till och med lägga på folket olaga skatter, bland annat det sk altarläget som enligt gammal tradition brukade erläggas i samband med dop, kyrktågning osv. Tvisten blev dragen inför häradsrätten som dock manade till förlikning. Mest energisk i aktionen mot kyrkoherden verkar Ingeborg ha varit, eftersom hon hotade sina underlydande med uppsägning om de lämnade det sedvanliga altarläget. Även en arrenderande bonde i Kimarp som bröt mot hennes vilja fick lämna sin gård.

Ingeborg Flemings anteckningar är ingen direkt dagbok, utan snarare en journal med noteringar om bröllop, födselar, dödsfall, ingångna avtal, anställningar, små barn som tas om hand osv. Hon skriver också om himlatecken och oväder som kan tänkas förebåda olyckor, om extremväder i bygden, om pestens härjningar och

om politiska händelser som t ex Karl XII:s död *"i det förbannade Nårie"*. Ingeborg skriver kortfattat och sakligt och de personliga kommentarerna är få. Ibland avslutas hennes noteringar med en kort liten bön eller tacksägelse. Ingeborg ger sällan uttryck för sin glädje eller sorg. Flera av hennes barn dör vid späda ålder och det noteras varje gång som ett faktum, utan särskilda kommentarer. Men hennes oro för de tre vuxna sönerna var säkert stor. Två av dem råkar i krigsfångenskap, men lyckas fly. Då de kommer hem noterar hon endast det, punkt och slut. Men då det tragiska inträffar att hennes från kriget lyckliga hemkomne son, gifter sig och förlorar såväl sin hustru som det nyfödda flickebarnet på samma gång, kommer dock sorgen i dagen: *"Mig till största sorg, dess ädla själar fröidas i den Ewiga glädien"*. Den långa och gripande inskriften kan fortfarande läsas på den unga moderns och hennes dotters gemensamma kista i Säby kyrkas krypta. På kistan står bland annat *"död av slag uti förskräckelse över dess oförmodligen igenom döden avlidna och nyfödda dotter och således insomnade i Herren dagen därefter, sedan hon såsom en gyllene stjärna uti alla kristliga dygder lyst och levat."* Det är lätt att förstå hur olika livet för "vanligt folk" och för Ingeborg Fleming och Carl Adolf Wrangel kunde te sig vid den här tiden. Det anges att det på herrgården Gransbo fördes "ett stort hus" och att det fanns ett otal tjänare, bland annat familjen Wrangels "hovskräddare" Magnus, en egen sadelmakare och en anställd frälsfogde som fungerade som förvaltare för egendomarna. Familjen förfogade över stora jordegendomar, i Säby socken. Utöver Gransbo ägdes Tranåskvarn, Rya, Rubban, Kåremålen, Sevedstorps kvarn, Brandebo samt Katarp, Klosterås, Bredstorp, Lilla Kungshult, Övrarp, Kimarp, Bagaremålen och Göljemålen. Inom Linderås socken ägde man Dockarp, Vippersjö södergård och Brånarp södergård. Carl Adolf slutade sina dagar i september 1721 på Gransbo, medan Ingeborg levde till 14 mars 1725. Sätetsgården övertogs därefter av deras yngste son Axel Per.

Ingeborg Flemings anteckningar finns att läsa nedtecknade på Sten Holtermanns hemsida, www.holtermann.se.

Gransbo säteri i Säby socken där Ingeborg Fleming levde med sin man under stor del av sitt liv. Fotot är från första halvan av 1900-talet innan huvudbyggnaden byggdes om och andra våningen togs bort. Bild från "Gods och gårdar"

De finns även utskrivna i Släktforskarföreningens lokaler. Här följer några korta utdrag ur dagboken:

"1684 den 31 jullij födes till dena werden vår k son Adolph Herman Wrangell, gudh regera hans hiärtta till gudzfrucktan hans helliga nammp till ähra"

"1689 den första Maj så upbrand hella gransboo gård, mädh ladugård trögårdarna och der till den näst ligande södra på ..."

"1700 den 20 Novembrijs stogh slagit widh Narfwa der gudh gaf os seger och Victoria herligen"

"1704 om våren War Sommen full mädh blod lefwror, så alla sågo att dyng warade, så ingen kunde draga not efther någon fisk uthan blod lefwror fylde nothen"

"1704 den 24 November gjorde jagh brölöp her wid gransbo ått fogden Swän jonson lund mädh Maria lundberg"

"1708 den 28 aprilis afsåmnade i heranom heratzhöfdingnes bergmans fru britten linde gren på högstorp och 8 dagar efter blef hon begrafwen i Säby kiörka"

"1708 War Siön Somen öfwerdragen mädh döda flugor så att intte Watten synes på 1 (?) dyng som för bådade den gryma pestens grasserande"

"1708 såm begyndes Mickellmessedagen, begynte den owanliga stränga kiölden och winttern mädh gruflig stor snöö warade 1/2 åhr, till aprill mådnat 1709 i stadig kiöld"

"1710 begyntes her i Socknan Säby den gryma och starka pestilensian att grufliga regera så att her i Socknan blefwo mädh gamla och unga 1800 döde"

"1711 den 9 martz kom Maria kockerska i från Närkiöping till migh"

"1712 den 20 agusti klockan Emillan 11 och 12 födes på bredwick den lilla knut Carlson bonde den 24 Christnas han och jag bar honom."

"1713 den 10 November, gjorde wij brölöp her på gransbo ått bockhollar jonas Wernbom med kiörkher Enkian i Säby Christina kijlander"

"1714 den 16 agustti kom om mårgonen en stor snö mädh starck kiöld och wintter så att all trän af snö lade sig till jorden såmliga afbröttos och all fruckten förlorades, och i 3 dagar om

nättarna mädh starkt blixande desslickes stark fräst"

"1716 den 6 Martz om afton klåckan 1/28, begyntes ett stort himbla teken, såm up tendes, östersunan, mäd en stor clarhet, blandandes mädh Eldstrimor, som öckade sigh alt mehr öfwer hella himlen kom så från alla sidor mättandes eldskiyar såm samblas till hopa till ett underligt mälln såm för våra ögon wij Eij anas tyckte, än en starck eld swäfwade i bland dät underliga målnet, och brand så hårt att hella himmelen mädh dess krafter darade och gaf en starck eld från sig såm 4 timar Widh pas på stog, jorden bäfwade och mången 1000 såm uthe stogo, gretto och jämrade sigh för dess underliga och fasliga på seende, förmentte att gudz dom woro kommandes ..."

"1717 den 10 junij Wiste sig wid säbysjön den gryma neken i alla handa postyr, och sedan alt stadit mess alla dagar såm wi den 1710 åhrs pestlensja sig för ut teken gaf till en grym farsott, ell annor guds straf gud Ware oss Nådig"

"1718 den i december om Natten emillan 11 och 12, blef vår sallig koning Carl den 12 mädh en musqueth kulla till dödz slagen wid fredrikzhall i dätth förbanade Närke"

"1720 den 26 agusti blef flickan Kasia Maia rosswall hitt fördt af sina föredrar i från lommeryd marknan"

"1721 den 28 jullij blef Min sall k Wrangel siuker, och 3 september, afsåmnade han i en sall död den 11 huius septem begrofwz han med hederlig process i sin graf Säbby kiörko"

Lasse Karlsson

Källor: Sten Holtermanns hemsida, "Herrgårdar i Norra Vedbo härad" av Sigurd Pira, "Boken om Säby" av Thure Filén, websidan "Adelsvapen-Wiki".

**BREHMERS
INDUSTRILACK AB**

0140-535 75, 070-576 55 37
www.brehmersindustrilack.se

LAGERQVISTs AB
Trädgårdsservice

Tel. 070-628 48 55

En husar och hans minnesvård

Det här är berättelsen om min farmors farfars far Johannes Jönsson Hejde. I sydvästra hörnet av Skånes Fagerhults kyrkogård, nästan så långt ut man kan komma står en märklig gravvård. Järnplattan med änglar ovanpå omslutande kors, är hårt angripen av rost.

Johannes Jönsson Hejdes märkliga gravvård i Skånes Fagerhult.

Plattan upprustades 1958, så nu kan man utan svårighet läsa den enkla inskriptionen. Både minnesvärden och mannen som vilar därunder har sin historia.

Johannes Hejde hette ursprungligen Johannes Jönsson, föddes den 4 november 1813 och var son till torparen Jöns Åkasson och hans hustru Börta Jonsdotter i Onsenaby i Skånes Fagerhults socken. 1837 blev han husar vid Silfåkra skvadron med soldatnam-

net Hejde och med nummer 86. Namnet skrivs på varierande sätt i husförhörslängderna. Hejde, Heijde och det dröjer ganska länge innan namnet stabiliseras till Hejde.

Silfåkra skvadron, som förut hette överstelöjtnantens skvadron, kunde år 1958 fira 300-årsminnet av sitt uppsättande och skvadronen rekryterades från Norra Åsbo samt mindre delar av Södra Åsbo och Västra Göinge härad. 1833 skedde en omreglering varvid överstelöjtnantens skvadron erhöll namnet Silfåkra skvadron efter skvadronchefsbostället Silfåkra. Från 1901 sattes skvadronen på övergång från indelt till värvad och ännu en gång fick den sitt namn ändrat och benämndes 4 skvadronen. Skvadronen samlades i regel till årliga skvadronsmöten i Kvidinge och till regementsmöten i Ljungbyhed. 1909 garsoniserades skvadronen i Hälsingborg. 1912 avgick den sista indelta hästen. 1915 kvarstod ännu 6 indelta husarer. Nu är skvadronen ett minne blott.

Skvadronens krigshistoria är i stort sett begränsad till Karl XII:s tid. Men nu åter till vår man, som år 1843 avancerar till korpral och Hejde skulle måhända ytterligare ha stigit i graderna, om inte en snöplig händelse hade gjort slut på hans krigarbana. Vid en övning vilade den tropp som Hejde tillhörde i Vittsjö. Hejde dröjde sig kvar längre än de andra på gästgivaregården men red ifatt troppen, som höll rast, tjoade på hästarna, som slet sig och följde med hans häst. Hejde blev anmäld och fick avsked på grått papper och blev utan pension.

Som åttondels mantalsbonde i Yxen-hult nr 2, dit hade Hejde flyttat för att i någon mån komma bort ifrån skammen att ha blivit avskedad och med stor barnaskara blev det knapert för Hejde. År 1839 hade han gift sig med Johanna Nicolina von Wowern, född den 12 januari 1814 i Örkelljunga

församling. Hon var dotter till Pehr von Wowern och Kjersti Ingelsdotter. Det sägs att von Wowern härstammar från Antwerpen. De fick i sin tur 9 barn, varav 4 utvandrade till Amerika och en till Tyskland.

Sedan blev Hejde undantagsman och fick då verkligen leva under knapphetens kalla stjärna. Han fick sig tilldelad en lycka, "Hejdessa" lycka kallades åkerbiten än i dag och för sin jordbits skull var Hejde av bonden berättigad till 4 lass gödsel årligen men när gödseln avlämnades sade Hejde, att den kunde lika gärna burits dit i en korg. Men bonden som levererade gödseln hade en annan syn på saken. Han förklarade att när Hejde var död och han slapp skyldigheten med gödseln, så skulle han skaffa sig långstövlar i stället för träskor. Som undantagsman skulle Hejde också ha rätt till en liter mjölk om dagen och grädden på mjölken vispade Hejde till smör. En kaka bröd om 50 öre räckte för honom en hel vecka.

Hejde som var stor till växten, bar också på en stor själ. Två av Hejdes bröder gick ner på slätten och tröskade med plejel. Man gick hela vägen ner med träskor på fötterna och med plejeln, som vägde 3-4 kilo på ryggen. De fick inte tilltala Hejde med du, så länge de företog sig, enligt Hejdes syn att se saken, något så förnedrande som att bege sig ner till slätten för att tröska med plejel.

På vårarna brukade Hejde sätta hö i logspringorna, för att det skulle synas som om han hade gott förråd av foder, när de andra ingenting hade och för att det skulle se ut som om Hejde hade gott om bröd, brukade han sätta ut bröden i fönstren.

Hejde blev så småningom något av ett bygdeoriginal och han gick som gammal man omkring i en bonjour, så kallad svansrock, vardag som söndag, i ur och skur och om den av ålder och bruk blivit grön till färgen bekymrade

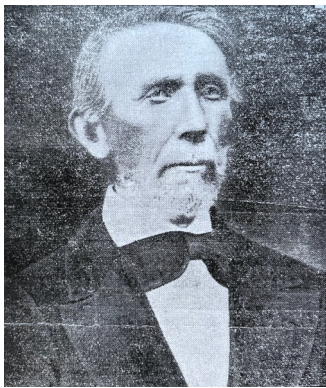
**Aronssons
Blomsterhandel**

Storgatan 36, Tranås
Tel 0140-127 36
www.aronssonsblommor.se

FOTOGRAF
ERIK HELLQUIST

Storgatan 40, TRANÅS
www.erikhellquist.nu

Johannes Jönsson Hejde, förmodligen klädd i sin bonjour.

inte Hejde så mycket.

I rummet hade Hejde en Delaryugn (sättugn eller utläggare); som eldades i köket. Iförd sin bonjour skulle Hejde en gång värma sig vid ugnen, satte ryggen mot ugnstämplén och fick

den instämplad på ryggen. Han bar sedan i sina återstående dagar på bonjourens ryggsida namnet Delary baklänges.

Hejde var glad i att fiska – ett av livets stabila glädjämnen. Vid stranden av Köphultssjön fann Hejde en sten som ser ut som en meteorsten och den skulle få utgöra fundamentet till minnestavlan över honom. En sommarmorgon långt innan Hejde var död, lät han en person kl. 3 på morgonen transportera ner stenen till Fagerhults kyrkogård. Två kor behövdes för att klara av transporten. Hejdes barn protesterade vilt mot att den skulle bli minnesvård över fadern men gubben hade en stark vilja och segrade.

Hejde var annars en from och oförargelig man. Liksom Job kom många

olyckor över honom. Flera av Hejdes barn omkom och hans hustru Lina blev blind. Ensam och allena fick han i många år framleva sitt liv.

Johanna Nicolina von Wowern dog den 9 mars 1895 och Johannes Hejde den 1 april 1901.

Man undrar mycket, varför Hejde fick denna plats i det yttersta hörnet av kyrkogården. Det fanns säkert centralare platser för Hejde att välja som vila efter den jordiska mödan. Jo, han skulle på yttersta dagen taga befäl över alla som vilade på Fagerhults kyrkogård och det kunde kanske vara en syssla för en gammal korpral.

Els-Marie Göransson (text o foto)

Källor: Tidningsurklipp av Ludvig Bengtsson, kyrkböcker.

Alfred och Matilda

”Alfrid Tiodolph” står det i dopboken från Horn den 18 januari 1841. Nummer tio var han i syskonskaran, därav tillnamnet. Senare ändrade prästerna namnet till **Alfred Teodor** (Svensson). När Alfred var två år flyttade familjen till Vårdnäs socken. Efter skolan i Brokind tjänade han som dräng på olika platser i Linköpingstrakten. Han ville liksom de äldre syskonen fara till Amerika, men därav blev intet. Han kunde inte få ihop pengar till resan. Efter många flyttar och drängarbeten blev Alfred rättare och så småningom arrendator i Kärna socken. Han gifter sig 1866.

Enligt sondottern Tina var han både dryg och högfärdig. Han var mycket snål, särskilt mot sin beskedliga hustru och när man räfsade hö och var färdig att gå hem, måste man alltid gå och dra räfsan efter sig – inte bära den på axeln – alltid fastnade några kvarblivna strån på den.

Alfred Svensson och hustrun Tilda som unga. Privat foto.

Noby som Alfred och senare sonen Carl arrenderade. Numera rivet p g a flygets utbyggnad på Malmen. Privat foto.

Men han lättade faktiskt på plånboken, när han hjälpte äldste sonen Carl med pengar, när denne sökte och fick sitt första arrende.

Han var mycket skrockfull. Tina minnes när han en gång hade köpt smågrisar. När han kom hem med dem la han först en yxa i svinstiedörren som grisarna fick gå över för att inget trolltyg skulle följa efter (Kan ju jämföras med knivbladet som hittades under tröskeln i soldattorpet Strånna). En gång när systrarna Tina och Frideborg hade klättrat upp i en stor lönn för att titta på ett jättestort skatbo kom han rusande och skrek åt flickorna att låta bli, för om man rör ett skatbo, ska man mista en ko. Äldste sonen Carl övertog arrendet i Noby, Kärna, när krafterna hos Alfred avtog. Alfred dog som änklings i Linköping hos yngste sonen Alfred Wigilius, 1928.

Hustrun **Matilda ”Tilda” Wallerstedt**, född i Kaga 1843, var en snäll och beskedlig människa. Hon var hunsad av sin man. Hon fick aldrig några pengar för egen del, så

hon brukade snatta tioöringar ur makens börs för att köpa karameller till barn och barnbarn. Hon var duktig på att väva och spann också själv garnet till väven. Hon var mycket glad i kaffe och drack åtskilliga koppar om dagen, men aldrig på fat som var brukligt på den tiden. Sin egen kaffekopp hade hon alltid stående i ugnsluckan. Koppen diskades aldrig – ”det var ju ingen annan som använde den”. Tilda opererade bägge ögonen för grå starr – med gott resultat. Efter detta fick hon använda de stora och tunga starrglasögonen som var nödvändiga på den tiden. Tilda dog före sin man i Jägaravallen, Linköping, 1917.

Det är alltid intressant att få fler uppgifter om ens anor än vad som finns i kyrkböckerna - på gott och ont. Alfred och Matilda var min farmor Frideborgs, farföräldrar.

Berit Ekberg

Källor: Muntliga uppgifter av Carl Svensson (son), Tina Kjellson (sondotter) och Gösta Svensson (sonson).

Fältskären som överlevde marschen över fjället 1718-1719

Gamla fältskärsbostaden å Västerhus i Frösö socken där Pehr Hagström bodde med sin familj. Bild från "Frösö historia" av Per Swedmark.

När det gäller släktforskning ägnar man väldigt mycket tid till att sitta vid datorn. Vid datorn letar vi släktforskare efter källor i olika program. Därefter skriver vi ned levnadsbeskrivningar på våra anor, vilket kan innehålla till exempel boenden, yrken, flyttningar och så vidare. Detta gör forskningen mer intressant. Det som enligt min mening gör forskningen än mer verklig och intressant är att på plats och ställe få besöka en bostad där en ana verkat. Jag har i min forskning hittat en fältskär, nio generationer bakåt på min mormors sida. En fältskär (arméläkare) var från och med år 1556 en militärkirurg som följde med armén när de drog ut i krig, där de hjälpte sårade och skadade. Pehr Hagström som fältskären hette, föddes år 1674 i Helsingborg. Den 18 januari 1715 tog han examen som fältskär och fick sedermera tjänst i Jämtlands fältjägarregemente under befäl av generallöjtnant Carl Armfeldt. Min anfader, Pehr gifte sig med prästdottern Helena Sundia från

Bild från Carl Armfeldts återtåg över Öjffället där över 3000 man frös ihjäl, men Pehr Hagström klarade sig. Illustration av Alf Lannerbäck.

Undersåkers socken år 1703. Tillsammans fick de 10 barn, varav Sophia Helena född 1719, som jag har koppling till blev Härnösands första legitimerade barnmorska 1751. Från 1715 har familjen Hagström sitt boende i fältskärsbostaden, Västerhus nummer 1, Frösö socken på Frösön.

Sagt och gjort, den 18 juni klockan 05:00 strax innan midsommar ställdes gps:en in för avfärd mot Östersund som blev vår första anhalt. Hustru och dotter var med och efter cirka 10 timmars bilfärd var hotellet inom synhåll, utanför hotellet parkerades bilen och Frösön tornade upp sig i bakgrunden av synfältet. Efter restaurangbesök blev det tidig sänggång efter dagens skumpande i bilen. Nästkommande dag var det dags att åka mot Frösön och leta upp fältskärsbostaden. Det var inte svårt att upptäcka bostaden till Pehr Hagström, då jag ett par veckor tidigare hade haft kontakt med en historiker, som för övrigt bor på Frösön. Han gav upplysningar om var fältskärsbostaden fanns och med finesser som gps och google-maps finns alla möjligheter, i all synnerhet när det som detta ligger utmed en genomfartsväg. Huset visade sig ligga bakom ett högt staket med avspärningar och varningstecken vid Frösö flygplats och mitt emot bostaden huserar numera svenska fältjägargrupper. Dessvärre visar det sig att vi får studera bostaden på håll då många säkerhetsåtgärder fanns. Men inte

gjorde det något, bostaden fanns ju kvar och var trots åren som gått välbevarad. Innan vi åkte vidare för ett besök i Frösö kyrka togs det bilder med mobilen, för dokumentation av den gedigna bostaden från 1700-talet.

Kyrkan på Frösön var ett givet besök och enligt dödboken ska Pehr Hagström vara begravd i kyrkan. Vi hade bra flyt på besöket där med tanke på att det var första guidningen för säsongen den dagen. Dopfunten i kyrkan var från år 1698 och tillverkad av kalksten, man kan förmoda att flera av Pehrs och Helenas barn som är födda i början av 1700-talet också är döpta i denna dopfunt. Att som släktforskare få gå i sina förfäders

Fältskärsbostaden som den ser ut idag. Foto: Karin Lindwall

fotspår och få känna historiens och släktens vingslag är ytterligare en aspekt på släktforskandet.

Lite andra sevärdheter blev det också tid till bland annat Wilhelm Petersson Bergers Sommarhagen som också ligger på Frösön. Dessutom sökte jag upp en kusin boende i Östersund som guidade oss runt på olika sevärdheter såsom Jamtli och skidstadion. Efter tre nätter vände vi så åter till Tranås och datorns släktforskarprogram.

Tom Wallberg

Källor: Arkiv digital, Wikipedia.com, "Blad ur Frösö historia" av Per Swedmark, "Härnösands historia del 2" av Gösta Bucht.

SV Studieförbundet
Vuxenskolan

Tranås 0140-16304
www.sv.se/tranas

TRANÅS
ENERGI
Ditt lokala energibolag

Vi sponsrar Tranås/Ydre släktforskarförening!

Återblick

Vi friskar upp minnet och tittar tillbaka lite på det som hände i föreningen under våren!

Lördagen den 21 januari firades Släktforskningsdagen över hela landet. I Tranås fick vi besök av Per-Anders Lund och Hans Egeskog som skrivit boken om Blåvik. Tillsammans har de forskat fram vilka som

Hans Egeskog och Per-Anders Lund berättade om sin bok under Släktforskningsdagen.
Foto: Lasse Karlsson

bodde i Blåvik under 1500-talet fram till 1950-talet. Ett gediget arbete som blev till en tjock bok. Författarna berättade om bakgrunden till boken och hur forskningen gått till.

Det var en kall dag i februari som vi hade vi nöjet att få lyssna till Fredrik Mejster, känd från programmet Genjägarna i SVT. Ca 80 förväntansfulla personer hade bänkat sig i Stadshuset för att höra Fredrik berätta om sitt arbete med tv-programmet. Med hjälp av DNA kunde han och hans kollegor hjälpa personer att hitta okänd fader. Ett mycket omfattande arbete där den traditionella släktforskningen via kyrkböcker är ett måste för att hitta rätt, poängterade han. Fredrik Mejster är mycket lätt-sam att lyssna till och hans föredrag blev verkligen uppskattat.

Årsmötet den 25 mars gick som alltid rakt igenom. Två nya styrelse-medlemmar hälsades välkomna, nämligen Berit Ekberg och Els-Marie Göransson.

För underhållningen stod Ann-Sofie Johansson från Boxholm som berättade om dialekter och språkhistoria. Mycket intressant fick vi lära oss och Ann-Sofie var strålende på den östgötska dialekten. Det har nog aldrig skrattats så mycket på ett årsmöte. Över 30 personer drack kaffe och lät sig roas denna dag.

Den 5 april anordnades ett digitalt föredrag. Var och en kunde sitta hemma i sin soffa och lyssna till Lena Ringbrandt Ekelund då hon berättade hur man använder historiska kartor i sin släktforskning. Intressant lärdom!

Den 13 april var det dags för vårens berättarkväll. Kvällens berättare var Gun Rudeberg och Gunnar Vallander. Som av slutning visade Lasse Karlsson ett par filmer av Mats Olof Hellberg.

Den 25 april under "Dansen Vecka" i Östergötland deltog Gerd Brisfjord Karlsson på

Fredrik Mejster lockade många intresserade åhörare till sitt föredrag i slutet av februari. Foto: Lasse Karlsson

biblioteket i Österbymo med berättelsen om den gamla festplatsen Jumpalund där det dansades till mitten av 1900-talet. För att förhöja stämningen fanns Anders Nilsson från Ingatorp på plats med dragspelsmusik. Över 40 personer drack kaffe och nynnade med i de kända melodierna.

Årets utflykt i maj gick till Malexanders Hembygdsgård. Ett 20-tal deltagare mottogs av Bosse Garpevik som guidade oss runt på Södra Sand, i kyrkan och på museet. Mycket intressant att se och uppleva och fikar i kaffekorgen smakade gott på den vackra platsen vid Sommens strand.

Gerd Brisfjord Karlsson

Malexander och guiden Bosse Garpevik bjöd oss på en intressant och vacker försommar dag. Foto: Lasse Karlsson

Olov Mattssons USB till försäljning

Föreningen har Olov Mattssons "Ydre torp och gårdar" till försäljning. Den innehåller så gott som samtliga familjer i gårdar och torp i Asby, Norra Vi, Sund, Svinhult, Torpa och Västra Ryds socknar i Ydre kommun 1600-1930 talet. Tidarsrum, Kisa, Västra Eneby, Oppeby, Kättilstad, Hägerstad, Horn och Hycklinge socknar i Kinda kommun 1600-1900 talet. Även soldater med familjer i Ydre kompani och Ydre-delen av Vifolka kompani.

Pris för USB-minnet är 200:-. För beställning kontakta Gerd Brisfjord Karlsson: gerdbk@yahoo.se eller tel. 073-071 85 11.

Föreningens styrelse 2023

Ordförande
Lasse Karlsson
072-321 61 59

Vice ordförande
Tom Wallberg
070-587 27 49

Kassör
Hans Carlsson
070-538 55 47

Sekreterare
Anna Tengwall
073-084 77 82

**Vice sekreterare,
webmaster**
Anders Johansson
070-627 93 41

Ledamot
Els-Marie
Göransson
070-496 02 63

Ledamot
Berit
Ekberg
072-311 94 24

Övriga funktionärer:

Kursansvarig:

Gerd Brisfjord Karlsson
073-071 85 11, gerdbk@yahoo.se

Redaktionskommitté:

Lasse Karlsson 072-321 61 59, Gerd Brisfjord Karlsson 073-071 85 11
och Berit Ekberg 072-311 94 24

Medlemsöppet

Till hösten fortsätter vi med Medlemsöppet på tisdagar mellan klockan 16.00 och 19.00. Vi startar tisdagen 29 augusti och håller på till 12 december.

Som medlem har du möjlighet att ta del av allt i vårt arkiv och använda datorerna i föreningslokalen, Storgatan 50 i Tranås.

Föreningen har Arkiv Digital-abonnemang på flera av datorerna.

I vårt arkiv finns ett stort antal pärmar med avskrifter från socknarna i och kring Tranås, samt ett omfattande bibliotek med hembygds-litteratur och kartor. Passa på att träffa andra släktforskare för en pratstund! Fika för den som önskar.

Huvudansvarig är
Els-Marie Göransson,
tel. 070-496 02 63.

Grundkurs i Släktforskning

Den 28 september startar vi en grundkurs i släktforskning.

Kursen pågår under 8 torsdagar kl. 18.00-20.30 och kostar 900:- (inklusive abonnemang på Arkiv Digital).

Anmälan till
Gerd Brisfjord Karlsson,
tel 073-071 85 11,
senast 25 september.

Ett stort Tack!

Styrelsen vill rikta ett varmt tack till våra annonsörer för ert stöd till föreningens verksamhet. Vi vill också tacka de personer, ingen nämnd och ingen glömd, som på ett eller annat sätt skänker gåvor till föreningen.

Adressändring

Om du flyttar och ändrar adress är det viktigt att meddela Släktforskarföreningen!

Meddela oss också ifall du endast vill ha medlemsbladet digitalt.

Mail-adress

Vi vill gärna ha din mail-adress eftersom vi också skickar ut information och annan intressant läsning via mail. Om du inte lämnat din adress eller bytt den (eller inte fått mail från oss de sista månaderna), skicka ett meddelande till
lassektranas@gmail.com

Medlemsavgift 100 kr/år. Familjemedlem 50 kr/år
Föreningens plusgirokonto: 442188-9

Tranås/Ydre Släktforskarförening

www.tranasydre.se

lassektranas@gmail.com